

ЩОДО ІНСТРУМЕНТІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ

REGARDING PUBLIC ADMINISTRATION TOOLS USING ENGLISH IN UKRAINE

Курило І.В., д.ю.н., професор,
головний науковий співробітник відділу проблем публічного права
Науково-дослідний інститут публічного права
ORCID ID: 0000-0001-7018-3883

Дручек О.В., к.ю.н., доцент, професорка кафедри правового забезпечення
та правоохоронної діяльності факультету забезпечення державної безпеки
Київський інститут Національної гвардії України
ORCID ID: 0000-0002-7460-8137

Підберезних І.Є., д.ю.н., професор, професор кафедри історії
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
ORCID ID: 0000-0001-9906-4327

Пропоноване дослідження присвячене інструментам публічного адміністрування із застосування англійської мови в Україні. Мета дослідження обмежена лише певним правовим аспектам інструментарію публічного адміністрування із застосуванням англійської мови у зв'язку з прийняттям Закону України «Про застосування англійської мови в Україні». Акцентовано увагу на тому, що відповідно до статистичних даних глобальної платформи «Statista» [1] у 2023 році приблизно 1,5 млрд людей в світі розмовляли англійською мовою. Євроінтеграційний курс України зумовив, в тому числі, прийняття нового Закону «Про застосування англійської мови в Україні» у 2024 році. Здійснено аналіз певних інструментів публічного адміністрування з позиції застосування англійської мови та використання української мови (як державної мови) під час виконання повноважень органами державної влади та місцевого самоврядування. Зазначається про важливість уніфікації перекладу термінології. Зосереджується увага на тому, що не всі положення вищезазначеного закону вже набрали чинності. Певні положення наберуть чинності через декілька років (наприклад, два або чотири) з дня припинення або скасування воєнного стану. Акцентовано увагу на тому, що особи, на які відповідно до статті 3 цього закону, покладено обов'язки володіти англійською мовою, повинні ще вивчити мову на необхідному належному рівні для реалізації своїх повноважень. Виокремлено певні положення щодо наукових та науково-педагогічних працівників, до яких за певних обставин ще до прийняття вищезазначеного Закону, застосовувались вимоги щодо певного рівня знання, а саме не нижче B2, однієї з мов країн ЄС. Сформульовано висновок, відповідно до якого, в умовах євроінтеграції та трансформації українського суспільства та у зв'язку з прийняттям Закону України «Про застосування англійської мови в Україні», перед Україною постає низка нових викликів, серед яких і проблема публічного адміністрування із застосуванням англійської мови в Україні. Інструментарій публічного адміністрування все ще потребує подальшого як наукового дослідження, так і вирішення низки проблем законодавчого та практичного характеру, які постануть перед нашою державою протягом наступних років.

Ключові слова: видання нормативно-правових актів, форми публічного адміністрування, адміністративний акт, англійська мова, мова міжнародного спілкування, адміністративна діяльність.

The proposed study is devoted to the instruments of public administration using the English language in Ukraine. The purpose of the study is limited only to certain legal aspects of public administration tools using English in connection with the adoption of the Law of Ukraine 'On the Use of English in Ukraine'. The author emphasises that, according to the statistical data of the global platform 'Statista' [1], in 2023, approximately 1.5 billion people in the world spoke English. Ukraine's European integration course has led to, among other things, the adoption of the new Law 'On the Use of English in Ukraine' in 2024. The article analyses certain public administration instruments from the perspective of the use of English and the use of Ukrainian (as the State language) in the exercise of powers by public authorities and local self-government bodies. The importance of unifying the translation of terminology is emphasised. Attention is drawn to the fact that not all provisions of the above law have already entered into force. Certain provisions will come into force in several years (for example, two or four) from the date of termination or cancellation of martial law. It is emphasised that persons who, pursuant to Article 3 of this law, are required to speak English, must still learn the language to the required level to exercise their powers. The author highlights certain provisions relating to scientific and scientific-pedagogical workers who, under certain circumstances, even before the adoption of the above-mentioned Law, were subject to the requirements for a certain level of knowledge, namely, not lower than B2, of one of the EU languages. The author concludes that, in the context of European integration and transformation of Ukrainian society and in connection with the adoption of the Law of Ukraine 'On the Use of English in Ukraine', Ukraine faces a number of new challenges, including the problem of public administration in English in Ukraine. The tools of public administration still require further scientific research and the solution of a number of legislative and practical problems that our country will face in the coming years.

Key words: publication of normative legal acts, forms of public administration, administrative act, English, language of international communication, administrative activity.

Постановка проблеми. У зв'язку з обранням напрямком євроінтеграції України, її членства в міжнародних організаціях, необхідності запровадження європейських стандартів у національну систему, актуальним постає питання впровадження та використання англійської мови під час здійснення публічного адміністрування. Необхідність нагальної адаптації права ЄС до нашої системи перед Україною виглядає важливим непростим викликом. І не лише з законодавчої позиції, але і методичної та термінологічної. Англійська - є однією з найбільш поширених мов серед мов, визнаних офіційними мовами міжнародних організацій. Організація Об'єднаних Націй, як

глобальна міжнародна організація, членами якої є більше 190 держав, використовує 6 офіційних мов, а саме англійську, французьку, іспанську, арабську, китайську та мову-агресора, а секретаріат ООН використовує англійську та французьку мови. Багато міжнародних організацій та установ використовують англійську і французьку мови, наприклад, Міжнародний суд, Рада Європи, Світовий банк (ще додатково арабська та іспанська) та інші організації, які є дочірніми від ООН. Крім Європейського Союзу на сучасному етапі для України вкрай важливою є взаємодія з НАТО. Офіційними мовами цієї міжнародної організації є англійська та французька.

Відповідно до статистичних даних глобальної платформи «Statista» у 2023 році було приблизно 1,5 млрд людей, що розмовляли англійською мовою та трохи більше, ніж 1,1 млрд китайською на момент опитування. Хінді та іспанська були на третьому та четвертому найбільш розповсюджених мов [1].

Англійську мову світова спільнота визнає як мову міжнародного спілкування. Прийняття нового Закону «Про застосування англійської мови в Україні» [2] у 2024 році викликало суспільний резонанс. З одного боку, у зв'язку з євроінтеграційним напрямом України всі очікували на відповідні зміни.

З іншого, вочевидь, особи, на які відповідно до статті 3 цього закону, покладено обов'язки володіти англійською мовою, повинні ще вивчити мову на необхідному належному рівні для реалізації своїх повноважень.

Метою статті є здійснення правового аналізу певних особливостей інструментів публічного адміністрування із застосуванням англійської мови в Україні у зв'язку з прийняттям Закону України «Про застосування англійської мови в Україні».

Виклад основного матеріалу. До категорії соціального адміністрування відносять публічне, приватне та корпоративне адміністрування. Публічне адміністрування розглядають у широкому та вузькому розумінні. Публічне адміністрування полягає в адміністративній діяльності суб'єктів публічної адміністрації. У вузькому розумінні публічне адміністрування пов'язане з виконавчою гілкою влади.

Але існує ще одна наукова точка зору, відповідно до якої отожднення понять публічного адміністрування і виконавчої влади є поширеним явищем, але неприйнятним з наукової точки зору. Науковці погоджуються, що певне коло повноважень виконавчої влади реалізується у форму публічного управління. Але органи виконавчої влади реалізують ще багато інших повноважень, серед яких надання адміністративних послуг, вирішення різних індивідуальних справ щодо фізичних та юридичних осіб, застосування заходів адміністративного примусу, відповідальність перед громадянським суспільством за порушення вчинені представниками виконавчої влади [3, с.19].

В свою чергу, інструменти публічного адміністрування є комплексом адміністративно-правових заходів, які безпосередньо використовують суб'єкти публічного адміністрування з метою забезпечення (охорони) прав, свобод і законних інтересів приватних осіб та публічного інтересу держави й суспільства загалом [4, с. 203].

Існує два основні підходи до питання розкриття видів інструментів публічного адміністрування. Широкий підхід, прихильниками якого є професори В. Галуцько та О. Правоторова, до складу інструментів публічного адміністрування відносять широке коло елементарних і комплексних заходів (способів) адміністративної діяльності публічної адміністрації [4, с.205]. До цієї категорії можуть відноситися форми публічного адміністрування, методи, адміністративно-правові режими, електронне врядування, адміністративно-правові режими, план, як інструмент та фактична дія як інструмент. Дана категорія не є сталою конструкцією. Спеціальними законами та підзаконними нормативними актами можуть бути визначені також і інші види інструментів публічного адміністрування [4, с. 206]. Також варто зазначити, що, наприклад, МОН України у Програмі предметного тесту з права та міжнародного права (2022) [5] виокремлює наступні інструменти публічного адміністрування як необхідні до опанування: нормативний акт (3.2), адміністративний акт (3.3), адміністративний договір (3.4), адміністративний розсуд (3.5.). Тобто, ми можемо констатувати важливість саме цих інструментів публічного адміністрування.

Ще у 2012 році професор В. Колпаков зазначав, що під формами публічного адміністрування розуміють зовнішнє

вираження (зовнішнє оформлення) діяльності суб'єкта публічної адміністрації щодо реалізації своїх функцій у межах встановленої компетенції. Акти публічного адміністрування відрізняються від цивільних правочинів, актів цивільного стану або актів громадських організацій [6]. Суттєвою відмінністю є одностороннє владне волевиявлення певних конкретних суб'єктів публічного права.

Інструменти публічного адміністрування можна групувати за різними категоріями в залежності від особливостей змісту впливу. Питанню форм публічного адміністрування приділялась увага у наукових працях вітчизняних вчених-правників, тому сфокусуємось на певних проблемних моментах саме застосування англійської мови.

Основним зовнішнім проявом діяльності суб'єктів публічної адміністрації у межах їхньої встановленої та закріпленої законодавчо компетенції є їхні акти. Існує кілька підходів до розуміння сутності категорії 'акт', але найбільш поширеними є наступні. Відповідно до першої, акт розглядають як різновид певних документів, що виходять від відповідних органів. Відповідно до іншої, акти визначаються як владні та обумовлені правом рішення та дії суб'єкта публічного адміністрування.

Відповідно до Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [7] статус української мови як єдиної державної мови передбачає, що її використання є обов'язковим на всій території України під час виконання повноважень органами державної влади та місцевого самоврядування. А стаття 13 вищезначеного Закону вказує, що державна мова є мовою нормативно-правових актів, актів індивідуальної дії та документообігу.

Однією з проблем, що постає під час застосування певного арсеналу інструментів публічного адміністрування використання англійської мови в Україні можна виокремити проблему юридичного термінознавства. Відтак, є перелік праць у Термінологічному віснику [8], який виходить один раз на два роки і видається Інститутом української мови Національної академії наук України, серед яких роботи присвячені юридичному термінознавству (Н. Артикуца), словосполученням у мові Кримінального кодексу України (І. Царьова), прагматичним функціям політологічних квазітермінів та політичних термінів (М. Яковлев).

Артикуца Н. у своїй праці наводить перелік праць [8, с. 8-9], в яких розкривалася в тих чи інших аспектах проблематика термінології англійської мови та впровадження її в українських правових вимір. Автор виділяє роботи А. Ляшук А. («Семантична структура юридичних термінів української та англійської мов»; 2007); А. Гідора («Терміносистеми правових актів ЄС (на матеріалі англійської, німецької, французької та української мов)», Е. Дерді («Словотвірні та структурно-семантичні характеристики англійських юридичних термінів», 2003); І. Сапожник («Номінативно-когнітивні та семантико-дискурсивні характеристики термінів комерційного права в сучасній англійській мові», 2007); О. Минзак («Юридичні терміни-антоніми в англійській мові: структурно-семантичний та функціональний аспекти»), дисертаційні роботи Д. Касяненко «Особливості перекладу та лексичної гармонізації законодавчих актів ЄС в контексті євроінтеграції України» (2011), та О. Колошевої «Англійська адміністративно-правова термінологія в адміністративному праві України» (2017).

Питання уніфікації перекладу термінології є надзвичайно важливим і необхідним.

Порядок перекладу українською мовою актів *acquis communautaires* та на англійську мову актів України, що пов'язані із виконанням взятих на себе зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, було затверджено Порядком здійснення перекладу на українську мову актів Європейського Союзу *acquis communautaire* та на англій-

ську мову актів законодавства України, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції (2023 р.) [9]. Даним порядком передбачена також і термінологічна перевірка, а саме встановлення відповідності термінів у перекладах у певних сферах.

Положення Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» від 2024 року відносить англійську мову до мов міжнародного спілкування в Україні [2]. Цим законом було покладено початок активного сприяння забезпеченню застосування англійської мови як однієї з мов міжнародного спілкування у публічних сферах суспільного життя на території нашої держави.

В межах нашого дослідження важливо зазначити, що дія вищезазначеного закону не поширюється на правовідносини у сфері судочинства, у справах про адміністративні правопорушення та відносини щодо розгляду та вирішення адміністративних справ, окрім певних, чітко визначених законом випадків.

Відповідно до положень Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [7] класифікація рівнів володіння державною мовою розробляється з урахуванням рекомендації Ради Європи з мовної освіти (CERF). Така ж вимога застосовується щодо визначення рівня володіння англійською мовою. У Законі України «Про застосування англійської мови в Україні» окрім рекомендацій Ради Європи з мовної освіти, також міститься перелік посад, для претендентів на які вимоги рівня володіння англійською мовою розробляються з урахування мовленнєвих рівнів стандарту НАТО (STANAG 6001) [2].

Залишається відкритим питанням проблема реалізації положень цього закону в суспільне життя.

Публічне адміністрування у сфері застосування англійської мови буде характеризуватися існуванням певних спеціалізованих структур, що забезпечують таку діяльність. Наразі функціонує Порядок здійснення перекладу на українську мову актів ЄС [9] та відповідно до нього, на Урядовий офіс координації Європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату КМУ покладено організацію та планування перекладу законодавчих актів України на англійську мову та актів ЄС на українському мову. Залучаються спеціалісти та створюється експертна група з питань якості перекладу. Вочевидь, для забезпечення функціонування англійської мови в межах реалізації положень Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» не буде створено такої кількості окремих структур, які будуть перевіряти якість перекладу англійської та його відповідність.

Слушним вважаємо думку О. Колішевої, що важливим є впровадження єдиного термінологічно вивіреного та науково обґрунтованого з юридичного та лінгвістичного погляду українсько-англійського словника юридичних термінів [10, с. 62].

Але проблематика мовної політики і залученість використання різноманітних мов під час функціонування певних державних та наддержавних структур, це не лише актуальне питання для окремої держави. І перед спільнотою ЄС постає низка викликів щодо адекватної мовної політики, а саме необхідності кореляції мови міжнародного спілкування та національних мов, а також мовних меншин. Офіційні мови країн-членів є офіційними мовами співтовариства і громадяни країн-членів ЄС можуть звертатись та отримувати відповіді однією з офіційних мов. Незважаючи на вихід Королівства Великої Британії з ЄС, англійська мова все ще залишається однією з офіційних мов ЄС. Допоки вона міститься у Регламенті № 1. Окрім того, Мальта та Ірландія також мають офіційною мовою англійську [11].

Науковиця О. Правоторова у своїй праці зазначає, що можна зробити узагальнення, що незважаючи на демократичність мовної політики в ЄС, коли кожна офіційна

мова країни Є є одночасно офіційною мовою в рамках ЄС, практично спільним знаменником спілкування політиків, бізнесменів, юристів та інших категорій осіб став особливий різновид англійської – середньоевропейський [12, с. 77].

Концепція європейської мовної політики базується на тому, що мовне розмаїття Європи повинно трансформуватися з бар'єру комунікації на джерело взаємного збагачення та взаєморозуміння. Лише через краще знання європейських сучасних мов стає можливим полегшити спілкування та взаємодію між європейцями (у яких різні рідні мови), щоб сприяти європейській мобільності, взаєморозумінню та співпраці, подоланню упередженості та дискримінації. [13, с. 49].

Юридична наука виділяє декілька методів публічного адміністрування, серед яких заохочення, переконання, адміністративний примус. Звернемо увагу на положення нового Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» [2], а саме перехідних положень. Кабінету Міністрів України необхідно затвердити порядок виплати надбавки особам, які володіють англійською мовою на рівні В2 і вище та обіймають посади державної служби категорії «А», та категорії «Б» та «В», перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України. Також вище ми вже зазначали, що вищезазначеним законом передбачений певний рівень володіння англійською мовою для претендентів на певні посади.

До певних осіб, які претендують на посади, є вимога щодо обов'язкового знання англійської мови. До таких посад відносять перелічені у статті 3 вищезазначеного закону, а саме, державної служби категорії «А», певного переліку категорії «Б» та «В», прокурорів, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників; військовослужбовців офіцерського, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України; поліцейських середнього і вищого складу Національної поліції України, посад начальницького складу інших правоохоронних органів, посад начальницького складу служби цивільного захисту, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України; у податкових та митних органах, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України; керівників, членів виконавчого органу, членів наглядової ради (ради директорів) та інших посадових осіб державних підприємств, господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі; керівників державних наукових установ; керівників закладів вищої освіти; у сфері освіти і науки, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України [2].

Важливою є стаття щодо застосування англійської мови в діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування. Законом передбачено положення щодо застосування англійської мови в роботі підрозділів екстреної допомоги населенню, під час перетинання державного кордону України, у сфері культури, транспорту, охорона здоров'я та освіти.

Щодо англійської мови у сфері науки, то тут англійська мова постає надзвичайно важливою. У 2016 році Наказом МОН України було затверджено Порядок присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам [14] у якому до одного з критеріїв можливості здобути вчене звання професора або доцента відносять наявність сертифікату відповідно до Загальноєвропейської рекомендації з мовної освіти на рівні не нижче В2 однієї з мов країн ЄС або документи, пов'язані з використанням іноземної мови, або певна кількість праць, що внесені до наукометричних баз Scopus та Web of Science та які опубліковані англійською мовою. Тому у науковій сфері обов'язковість англійської мови прослідковується ще з 2016 року. Саме знання англійської, як мови міжнародного спілкування,

можливість брати активну участь у міжнародних, світових зібраннях, конференціях, зустрічах дозволяє активно розвивати та просувати науку, представляти її на міжнародній арені. Можливість друкуватися у відомих та впливових наукових виданнях також набуває все більшого поширення з поширенням володіння англійською мовою серед науково-педагогічних працівників.

Висновки. Отже, в умовах трансформації українського суспільства перед Україною постає низка нових викликів, серед яких і проблема публічного адміністрування застосування англійської мови в Україні. Інструментарій публічного адміністрування із застосуванням англійської мови в Україні, як комплекс засобів, що використовується для здійснення публічного адміністрування та реалізації функцій з метою забезпечення прав та законних інтересів як фізичних осіб, так і публічного інтересу держави, все ще потребує подальшого як наукового дослідження, так і вирішення низки проблем законодавчого та практичного характеру, які постануть перед нашою державою протягом наступних років.

Закон України «Про застосування англійської мови в Україні», положення якого визначають сприяння забезпечення використання англійської мови у публічних сферах суспільного життя на території нашої держави, був прийнятий у червні 2024 році, але не всі положення вже набрали чинності. Так, певні положення набираються чинності через два або чотири роки з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні.

Публічне адміністрування у сфері застосування англійської мови може характеризуватися існуванням певних спеціалізованих структур, що забезпечують таку діяльність. Вбачається важливим питання уніфікації перекладу термінології. Залишається відкритим питанням проблема впровадження положень Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» в суспільне життя за такий короткий строк і за таких несприятливих суспільних умов. Яким чином держава планує забезпечити належний для публічного адміністрування (письмового та усного) рівень англійської мови для такої кількості посадових осіб, яка визначена статтею 3 Закону України «Про застосування англійської мови», залишається відкритим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Dyvik Einar H. The most spoken languages worldwide 2023. Statista official website. 2024, Jul 4. Statista. 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/266808/the-most-spoken-languages-worldwide/>.
2. Про застосування англійської мови в Україні. Закон України від 4 червня 2024 р. № 3760-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2024. № 38. Ст. 243. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20#Text>.
3. Адміністративне право України. Загальна частина. Навчальний посібник. Остапенко О, Ковалів М. та інші. Львів: *Слолом*, 2021. 616 с.
4. Адміністративне право України. Повний курс : підручник. Галунько В., Діхтієвський П. та ін. Видання четверте. Херсон : *ОЛДІ-ПЛЮС*, 2021. 656 с.
5. Про затвердження Програми предметного тесту з права та міжнародного права. Наказ МОН України. 03.02.2022 № 107. *Міністерство освіти і науки України*. 2023. URL: [Pro.zatv.Prohr.predm.testu.pravo.mizhn.pravo-nakaz-107-03.02.2022.pdf](https://pro.zatv.prohr.predm.testu.pravo.mizhn.pravo-nakaz-107-03.02.2022.pdf).
6. Колпаков В.К. Поняття форм публічного адміністрування. *Адміністративне право і процес*. 2012. 2 (2). С. 43-51.
7. Про забезпечення функціонування української мови як державної. Закон України 25 квітня 2019 р. № 2704-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2019. №21. Ст.81. *Верховна рада України*. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>.
8. Артикуца Н.В. Юридичне термінознавство в Україні: сучасний стан, основні напрями та перспективи розвитку. *Термінологічний вісник: Збірник наукових праць*. Випуск 5. Ред. Туровська Л.В. Київ: *Інститут української мови НАНУ*, 2019. 408 с.
9. Порядок здійснення перекладу на українську мову актів Європейського Союзу *acquis communautaire* та на англійську мову актів законодавства України. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 2.05.2023 р. № 451. *Офіційний вісник України*. 2023. № 40. Ст. 1542. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451-2023-p#Text>.
10. Колюшева О. С. Місце та роль англомовної адміністративно-правової термінології в сучасному адміністративному праві України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2016. № 20. С. 60-63.
11. Languages. *Official website of the European Union*. 2023. URL: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/languages_en?prefLang.
12. Правоторова О.М. Адміністративно-правова охорона: сучасні юрислінгвістичні аспекти. *Право і суспільство*. 2019. 5 Ч. 2. С. 70-78.
13. Колісниченко Н.М. Іншомовна комунікація у підготовці публічних службовців: європейській досвід та українські реалії. Монографія. Одеса: *ОРІДУ НАДУ*, 2020. 216 с.
14. Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам. Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.01.2016 № 13. *Верховна рада України*. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0183-16#Text>.